

Štimo i nahodimo, da u gradu velikome Parižu, da umri jedan zali i pritamni grišnik. Ponesoše ga u crikvu svetu na pokopanje, kako je zakon, sproveden i kumpanjan s mnoštva puka gradjanov i budući postavljen posrid crikve božje i ležeći toti, pojdoše redovnici za nj s(ve)ti oficij govoriti od martvih, kako zapovida s(ve)ta mati crikva. I budući došli do prvoga nokturna i poče jedan od kora na glas kantati i govoriti: „Prosti meni, gospodine, za(č) su za ništare dni moji!“

O čudo veliko, moji karšćani, usta se ovo tilo gorika i poče vapiti glasom velikim i strašnim govoreći: Ajmeh, ajmeh, ovo se približujem pr(ed) strašnu pravdu b(o)žju!“ i tada leže na odar kako martvi. Kako te riči izreče osta vas puk kako izvan sebe. Poča starešina, ki u to vrime biše, puk kripiti i daržati s ričmi plemenitimi i z dobrim naukom. „Ne bojte se ništare, gospodinu se bogu preporučite i blaženoj divici Mariji, da nas oslobodi od zla i moli za nas gospodina boga, da ga ne sudi po dilih njegovih nego po njegovom svetom milosrdju!“

Pojdoše redovnici napridivati u s(veto)m oficiju i kada dojdoše na drugi nokturn, i poča jedan od kora govoriti: „Navesti meni, kolika imam bezakonija i grihe i ostalo, ča slidi! Uzdignu se ovi martvac gorika, poča velikim glasom vapiti govoreći: Ajme, ajme. Ovo je sada potaknu(l) gos(podi)n bog, išće računa, da mu pridam konat od svakoga moga činjenja!“: kako to reče, leže dolika kako martvo tilo. I tako vas puk pristrašen veće nego se more virovati, poča ta starešina kripiti i uzdaržavati ta puk, kako najbolje mogaše, i da mole gospodina boga poniženo za nj da mu oprostí grisi njegovi. I počaše opet redovnici, napridujući dojdoše k tretomu nokturnu i tako poča(še) govoriti: „Duh se moj stančiva i dni se moji skratíše!“ i ostalo, ča slidi. Uzdignu se ovo tilo gorika i poča vapiti, strašnim glasom govoreći: „Ajme, ajme! Ne molite gos(podi)na boga za me, osudi me pravda nebeska u muke vikom vične paklene!“ I svim redovnikom padoše libri iz ruk, a ostalomu puku svim krunice iz ruk njihovih i veće ga ne vidiše, I tako razumi se, da bi ponešen z dušom i s tilom u dijavlji muke vikom vične.

(Ista prilika u propovijedi na mlado lito 125 b. i 126.)

R. Strohal.



Recenzije.

Dr. Anton Gisler: *Der Modernismus. Einsiedeln, Benzinger, 1912. str. XXVIII + 686, cijena K 7.68, vez. K 8.88.*

U uvodu u to djelo G. zanimivo i živahno raspravlja o tom, kako se u naše doba opet lagano budi religiozna svijest. S tom idejom prelazi

na svoj temat o modernizmu. U prvom dijelu, koji se raspada u dvije knjige (str. 27.—298.), crta pisac predteče modernizma, pokazuje klicu, iz koje se je modernizam razvio: amerikanizam, njemu slični reformni katolicizam u Njemačkoj i nova apologetika. Naglašujem, da do sada ovake sistematičke povijesti predteča

modernizma nismo imali u katoličkoj literaturi, dok je protestant J. Kübel već god. 1909. izdao djelce pod naslovom: „Geschichte des katholischen Modernismus“. Autor riše razvoj crkve u Americi, gdje osobito toplo prikazuje život apostola moderne Amerike, Isaaka Thomasa Heckera. Tom se prigodom upoznajemo sa Orestom Ang. Brownsonom „kraljem američkih konvertita“ — ličnost kao Newman ili Louis Veuillot. Opširno govori o amerikanizmu i kritizira ga. Temeljna je misao amerikanizma, da se crkva izmiri sa svijetom i da se prilagodi duhu vremena. Obazire se na amerikanizam u Franceskoj, napose u Njemačkoj, gdje se je pojavio pod imenom reformnog katolicizma.

Zatim prelazi u drugoj knjizi na novu ili mod. apologetiku, pošto je prije u tri poglavlja govorio o tradic. apologetici. Pisac razvija pojedine teorije mod. apologeta, upoznaje nas s njenim predstavnicima — osobito opširno s Blondelom, i Brunetiërom — kritizira njihove teorije.

Pošto nas je G. upoznao s vrelom, iz kojega je proizišao modernizam, prelazi u drugom opširnijem djelu (str. 301.—686.) na sam modernizam, te ga obraguje pod dvjema točkama: agnosticizmom i imanentizmom. Zanimiv je prikaz historije agnosticizma. I kritikom agnosticizma spaja autor prikaz i kritiku o spoznajnoj teoriji Kanta i opširno obrazlaže teoretičke dokaze o bivstvovanju božjem s osobitim obzirom na Kanta. U poglavljima o imanenciji pokazuje G. kako je u sebi protuslovna te osvjetljuje konsekvencije, koje iz te teorije proizlaze za kršć. religiju napose da razara kršć. pojam o objavi, vjeri i dogmi. S pogtavljem „Iza enciklike Pascendi“, u kojem pisac razvija historiju modernizma, svršava svoje djelo.

Ovo djelo ima dvije velike vrline, pisano je temeljito, a uz to tako pregledno i jasno, u tako ugodnom slogu, e ti se ne čini da čitaš znanstveno kakovo djelo, a opet je strogo znanstveno. Zatim je uspjelo G. svagdje razotkriti zadnja vrela modernističkog gibanja, te ga ne prikazuje kao stvar za sebe, nego kako ima svoj izvor i svoj korjen u cjelokupnoj povjesti mod. života. Želio bi,

da je pisac povjest, ne nauku, samog modernizma obradio na ovakav način, kao što je obradio povjest predteča modernizma.

Opširno, imeno i stvarno kazalo u velike olakočuje uporabu tog djela.

Dr. Leopold.

Bock Jean Pierre S. I. Le pain quotidien du Pater. Contribution a l'intelligence de cette prière e des questions patristiques et liturgiques qui s'y rapportent. Traduction française par A. Villien, professeur à l'Institut catholique a Paris. Paris 1913. Kod P. Lethielleux. 8° str. XII + 500.

Ovo je prijevod njemačkog originala djela „Die Brotbitte des Vaterunsers“, što ga je napisao pomenuti pisac P. Bock, profesor bogoslovije u Sarajevu, ter izdao godine 1911. u Paderbornu u tiskari društva sv. Bonifacija. Napisao je djelo pisac u svojem materinskom jeziku, da bude pristupačnije učenim bogoslovskim krugovima. Za našu „Smotru“ bila je svojedobno priregjena već recenzija ovoga njemačkoga djela, ali s više razloga nije objelodanjena, što veoma žalimo. Sada nam je pri ruci francuski prijevod. Pisac ističe, da riječima „Očenaša“ kruh naš svagdanji daj nam danas, ne možemo samo tjelesnu hranu od Oca našega nebeskoga, nego i hranu duševnu (riječ Božju) i napose kruh euharistički. To je nova misao, koja je istaknuta u dekretu Pape Pija X. od 20. prosinca 1905. o čestoj i svagdanjoj sv. pričesti, pa si je pisac uzeo za zadaću u ovom djelu da to dokaže. Pisac to čini 1o. putem egzegeze, 2o. naukom sv. Otaca i 3o. uporabom ovih riječi u sv. liturgiji te izjavama Crkve. Prema tomu raspada se ovo djelo u tri dijela. Nije to lako dokazati, kad se ni svi egzegete u tom ne slažu, već u razna mnijenja razilaze, a pogotovo izjave sv. Otaca nije moguće sigurno razabrati, budući dosta nejasne i pune nakita govorničkog. Ali pisac je učinio što je mogao zamjernom marljivošću i velikom erudicijom. Svakako to stoji, tko čita ovo djelo,